



Ілюстровані
Спомини

з 

ГЕРОЙСЬКОЇ УКРАЇНИ.



1914-1920.

Геройська Україна



ІЛЮСТРОВАНІ СПОМИНИ З УКРАЇНИ.

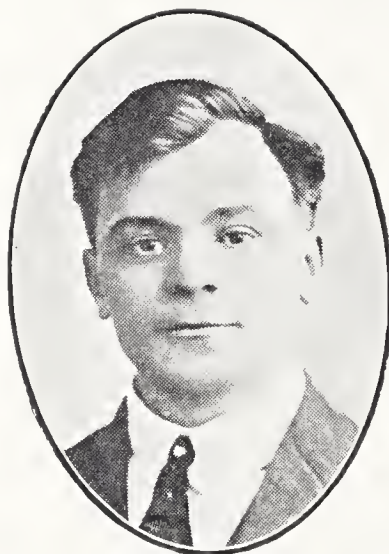


Copyright by F. Dojacek, 1920.

НАКЛАДОМ «УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ»
850 Main St. Winnipeg, Canada.



З Друкарні "Канадйського Фармера."
120 King St. Winnipeg, Canada.



ОСИП МЕГАС

автор «Геройської України» і «Трагедії Галицької України» б.
делегат з Канади до Парижа, б. дипломатичний деле-
гат від укр. диял. місії з Парижа на Україну.

ГЕРОЙСЬКА УКРАЇНА.

ЦІЛЕЮ сеї ілюстрованої книжки п. з. "Геройська Україна" є: представити в образках українському загалови в Америці і Канаді українських героїв, українське військо, українських провідників, українських діячів з нашої геройської доби на Україні, себто за час памятних років від 1914 до 1920 р.

Сї памятні роки записані будуть великими, незатертими буквами в історії українського народу. Наші грядучі покоління будуть черпати з нашої сучасної геройської доби щораз то нові одушевлення і заохоту до дальшої борби за українську справу. За сї роки увесь український народ виявив, нечувані в історії других народів, а навіть у своїй власній історії, героїства будь-то на поли битви, будьто у формі загального стремління соборного українства до збудованя власної, української держави.

Тому то найвіжнійшою чертою "Геройської України" суть образки і фотографічні знимки українських військових частин, українських

січових стрільців, української армії за часів Центральної Ради, Гетьманщини, Директорії, Галицького українського правительства. Всі ті наші війська були наскрізь героїськими, вони жили, відчували до глибини душі і боролись за одну і ту саму святую ідею, одушевлялись одною і тою самою надією, а се: **Визволення України** з під чужої влади і виборення її державної самостійності.

Український нарід переживає великі в своїх розмірах події і глибокі в своїх основах переміни. Йде важка і нерівна боротьба за долю і волю Рідного Краю. Всі ріки нашої Батьківщини счервоніли кровю найкрасших борців. У високих карпатських горах і в кавказських яругах відбивається відгомін бою. Стогне поорана кулями українська земля і серед глухої, могильної мовчанки бє піднебесні зводи крик розпук катованого люду.

Двайцять літ завчасно захопила нас в свій страшний вир велика світова заверуха. Наш національний організм не був еще так сильний, щоби оперти ся успішно у всіх ситуаціях нестримним ударам. Ані в Австрії, ані в Росії не мали ми найменшої спромоги насталити наші мязи, щоби в слухний час дати належний відпір насильникам, напасникам і грабіжникам. Заковані в міцні кайдани і звязані путами

вікової неволі, нищені економічно, обкутані безпросьвітною темрявою, виховувані нашими гнобителями в ідеології раба — не могли ми бути на стільки духово здисципліновані, щоби за першим повівом волі почути себе вільними і свободними. До того-ж ще через невідраді умови вікової неволі не могли в нас народити ся люди на розмір тих подій, що ми їх переживаємо. Наша доба на українській землі подібна до часів великої української революції Богдана Хмельницького та до часів руїни після сього геніяльного полководця. Ріжниця, без сумніву, значна і в умовах часу, і в структурі народу, і в розуміню всенародних кличів. Суть боротьби одна і та сама: змагане висвободити ся з під власти чужинців, збудувати на своїй землі власну державність, увільнити ся від визиску і плянтаторства відвічних ворогів.

Те, що героїська козащина переживала в XVII. ст. довгими десятиліттями, те саме тепер, в віці пари і електрики, переходимо ми в кількох роках.

На протязі століть наш нарід складав великі жертви на жертвеннику свободи. Мимо того не поталанило нам заясніти вольними в сім'ї народів. Одначе ніяка жертва не може бути безуспішна, бо ніщо в світі не гине. Тому мусимо вірити, що теперішня боротьба не може

покінчити ся Полтавою. Сума наших вікових жертв мусить принести сподівану і довгожданну волю. Зрештою, велика світова війна, розпочата сильними цього світа для їх власних цілей і інтересів, всунула зброю в руки рабів. І ті раби не випустять зброї так довго, аж увільнять ся від гнобителів. Український нарід перейшов дуже коштовну школу, дорого заплатив за науку, але є на стільки талановитий і понятливий, що зуміє ту науку пристосувати у всіх обставинах. Се одно, мимо важких розчаровань, мимо сліз і крови, — дає нам повне право радіти, що живемо власне в сій роковій хвилі, коли невідклично наступить висвободжене нашої нації.

Більша частина отсих фотографій і образків се найновіша оригінальна збірка, зібрана мною підчас мого, повного приємних і немилих пригод, побуту на Україні в 1919 і 1920 р., де я гостив і говорив майже з усіми тут представленими нашими діячами, вождями і офіцерами, дипломатами, учителями, письменниками, яким доля судила взяти живішу участь в сучасній нашій героїській добі. Тому то багато заміток і пояснень, поданих в сій книжці суть zarazом споминами з мого недавнього побуту на Україні.

З цілої моєї поїздки по Україні я відніс одно загальне вражіне а іменю се:

Нині більше чим колинебудь в нашій історії, Україна витворюєсь в одну національну й політично-державну цілість; нині Українці, в числі сорок мільонів серіозно думають лише про одну велику соборну Україну, а політичний світ зачинає глядіти на нас як на однодушний, з'єдинений народ, який стремить до збудованя одної великої держави, котрої політичні границі зачинають ся і кінчуть ся там, де зачинає і кінчить ся українська мова, себто від Сяну по Кавказ, від Угорської України і Чорного моря по ріку Припеть.. Увесь український народ хоче, щоби політичні границі его держави були рівнобіжними з его етнографічними границями.

Отсей колективний постулат освячений кровію і свіжою традицією усього українського народа се, після моєї гадки, найбільший здобуток нашої геройської доби від 1914 до 1920 р.

ОСНІ МЕНАС.

Вінніпег, 15-го серпня, 1920 р.

Українські визвольні змагання в часі світової війни 1914--1917 р.

Як лиш вибухла світова війна, наш український нарід в Галичині поспішив з одушевленням в ряди Українських Січових Стрільців, українських легіонів — в надії, що чейже вдасться йому визволити ся зпід ворожої кормиги та покласти основу вільної України, а вже що найменше дістати свою національну самоуправу в східній Галичині, свій український край в межах Австрії...

Тому-то з вибухом світової війни, український нарід в Галичині, не зважаючи на ніякі супротивности ані жертви, відчув своєю душею, що тепер прийшов час: в огні добути собі красшу долю, а український жовнір в австрійській армії співав тужно пісню:

Ой, у лузі червона калина похилила'ся,
Чогось наша славна Україна зажурила ся,
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славну Україну, гей! гей! розвеселимо!

Машерують наші добровольці у кривавий тан,
Визволяти наших Українців з московських кайдан.
А ми наших братів-Українців визволимо,
А ми нашу Україну, гей! гей! розвеселимо!

Гей, у полі ярої пшенички золотистий лан,
Розпочали Стрільці Українські з Москалями тан!
А ми тую ярую пшеничку ізберемо,
А ми нашу славу Україну, гей! гей! розвеселимо!

Як повіє буйнесенький вітер з широких степів,
То прославить по всій Україні Січових Стрільців,
А ми тую стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славу Україну, гей! гей! розвеселимо!

Українські Січові Стрільці пішли в бурю світової війни, щоб
дати доказ, що український нарід стремить до самостійного розвою,
і бажає рішати сам про свою долю. Як блеск сонця проганяє ніч і вка-
зує гори долини і ріки, так блеск і слава імени Українських Січових
Стрільців освітить українські землі, їх долю і бувальщину. З темряви
забуття виринув український нарід, який колись посідав власть, але

стратив її через нещасливі події, але ніколи не переставав стреміти до нової самостійності.

Вже 2 августа 1914 р. українські галицькі політичні діячі як др. Кость Левицький, Михайло Павлик, Микола Ганкевич, др. Степан Баран, Іван Боберський, Іван Кивелюк, др. Льонгін Цегельський, др. Володимир Бачинський, М. Балицький, др. М. Лагодинський, др. К. Трильовський, Т. Мелень, др. В. Старосольський, В. Темницький, за-снували у Львові спільну міжпартійну "Головну Загальну Українську Раду", якої головою став др. К. Левицький. Програмою "Головної Української Ради" було; 1. кермувати українською політикою; 2. рі-шати загальні національно - політичні справи, звязані з війною; 3. бу-ти одним політичним представником галицьких Українців перед правительством і перед зовнішнім світом; 4. передати "Українській Боевій Управі" організацію Українських Січових Стрільців, українсь-ких легіонів і т. п. Пізнійше приступили до Загальної Української Ра-ди парламентарні і соймові українські послы усіх партій Галичини, Буковини а також приступили делегати від закордонних Українців як: В. Дорошенко, М. Меленевський, Андрій Жук і другі.

ПЕРША УКРАЇНСЬКА “БОЄВА УПРАВА” 1914.

(Поясненя до образка на правій сторіні. Сидять з ліва на право):—

Др. В. СТАРОСОЛЬСЬКИЙ,
пізнійше заступник міністра справ закордонних Української Народної
Республіки.

Др. ТЕОФІЛЬ КОРМОШ,
пізнійше український повновласник при польсько-українських перего-
ворах в Перемишлі за часів польсько-української війни 1918—1919 р.

Др. К. ТРИЛЬОЕСЬКИЙ,
голова Боевої Управи, організатор українських Січових Стрільців.

Др. СТЕПАН ТОМАШІВСЬКИЙ,
бувний професор на львівськiм університеті, економічний знаток при
українській дипломатичній місії в Парижі 1919—1920 р.

Д. КАТАМАЙ,
писар Боевої Управи, пізнійше отаман українського полку на Україні.
СТОЯТЬ (з ліва на право): — Проф. І. БОБЕРСЬКИЙ, скарбник, писар
при Українських Січових Стрільцях. — В. ТЕМНИЦЬКИЙ, місто голова
У. Б. У., пізнійше міністер справ закордонних У. Н. Р. 1919 р. — Др. Л.
ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ, пізнійше делегат У. Н. Р. у Відни до Америки 1920 р.

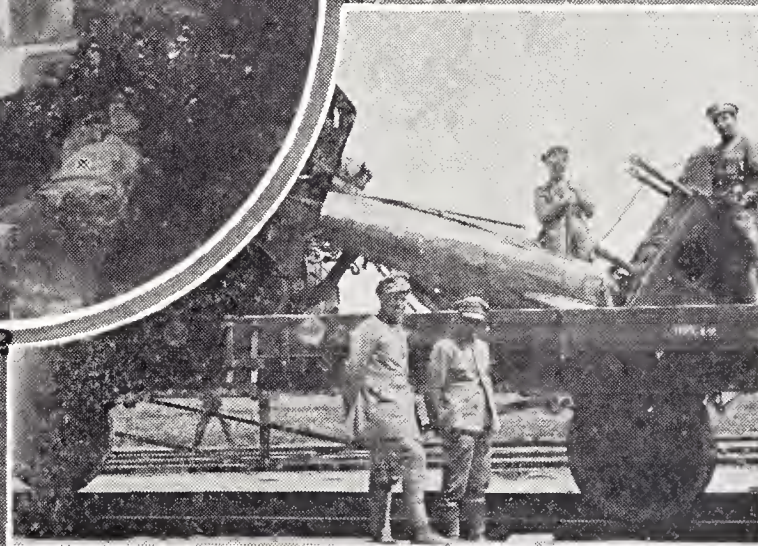


УКРАЇНСЬКІ СІЧОВИКИ В АВСТРІЙСЬКІЙ АРМІЇ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

- 1). Стежа українських Січових Стрільців.
- 2). Стежа українських Січових Стрільців глядить за московською стежею, над Золотою Липою в лютім 1915 року.
- 3). Український легіон: — Сотник А. Мельник зі своїм офіцерським штабом.
- 4). Полковник Гр. Коссак зі своїм офіцерським штабом близько Вівся над Стрипою, 22 октобра, 1915 року.
- 5). Большевицький аероплян здобутий ескортою головного отамана української армії Петлюри під Старо-Константиновом.

Використовуючи антиросійський настрій серед галицьких Українців, австрійське правительство творило особні військові частини, складаючи ся виключно із Січових Стрільців, в борбі проти Москалів в р.р. 1914—1918. Січові Стрільці, хотяй приневолені були тодішніми обставинами служити в австрійській армії так як Поляки, Чехи і другі не німецькі народи — все таки вірили, що удасть ся їм вибороти свободу для свого народа і увільнити Українців з Великої України з під російського ярма та утворити особну українську державу в її етнографічних межах.



СІЧОВІ СТРІЛЬЦІ НА ПОЛИ БИТВИ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Українські Січові Стрільці в серпни, 1915 р., над Золотою Липою. Провідник стежі посилає вістку про се, що стежа бачила.

2). Українські Січові Стрільці над рікою Стрипою в стрілецьким закові, в цвітні, 1916 року.

3). Українські вояки підчас облоги Львова з часів польсько-української війни за східну Галичину. Образок показує різноманітність уніформів галицької української армії, в роках 1918 і 1919.

4). Почетна варта укр. Січових Стрільців "Запорозжців" коло вагону головного отамана С. Петлюри, на залізничній станції Уманя, (Україна).

І дійсно наші Січові Стрільці через увесь час війни були завжди вістунами красної долі для укр., народу, держали завжди високо прапор української державности де лише приходило їм боротись з ворогами України. В організації українського війська за часів Центральної Ради, Гетьманщини, Директорії, головного отамана Петлюри, Січові Стрільці були першим завязком такої армії.



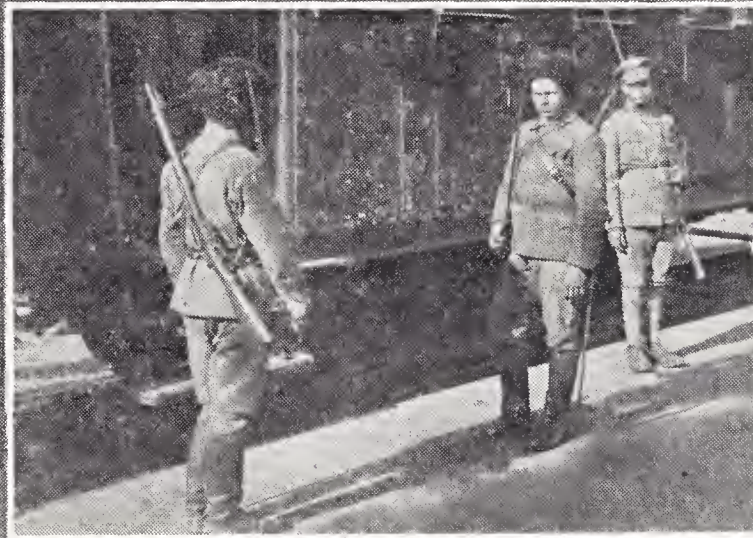
1



2



3



4

УКРАЇНСЬКІ ГЕРОЇ.

(Пояснення до образків на правій сторінці.)

1). Сотник Йосиф Микитка командант легіону українських Січових Стрільців, а тепер командант Винниці (Україна).

2). Шіснайцять літний Козак Запорожської Січи, український герой Іван Вовк ранений 19 разів під Жмеринкою в різних боях української армії проти Денікінців літом 1919 року.

3). Перший ініціатор і організатор українського повстання в Східній Галичині проти польської влади в жовтні 1918 року — отаман Дмитро Вітовський, се найбільший український герой. Він малою горсткою українського війська в числі 1500, заняв в протягу одної ночі 1 листопада, 1918 р., ціле місто Львів, звідки опісля зачав організувати українську армію в цілій Галичині, зібравши в протягу кількох тижнів 100,000 українських добровольців які через довгих вісім місяців по героїськи боронили Східну Галичину перед польською інвазією.

4). Сотник і член генерального штабу Укр. Нар. Республіки Р. Вакар, емісар укр. правительства до Відня і Берліна по військовим справам.

5). Сотник Клементій Гутковський з українського легіону в шанцах коло Вишкова в Карпатах.



ВИЗНАЧНІ УКРАЇНСЬКІ ПАРЛЯМЕНТАРИСТИ.

(Пояснення до образків на правій сторінці.)

Др. КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ,

український посол з повіту Рогатин, голова “Укр. Нар. Ради”, визначний укр. галицький діяч і політик.

Др. ЄВГЕН ПЕТРУШЕВИЧ,

укр. посол з повіту Стрий, голова укр. галицького правительства а опісля диктатор галицької армії, яка перейшла ріку Збруч в червні 1919 р., і злучилась з армією головного отамана Петлюри.

Др. ТЕОФІЛЬ ОКУНЕВСЬКИЙ,

укр. посол повіту Заліщики, укр. староста за часів укр. правительства в Станіславові, а пізніше спеціальний висланник Укр. Нац. Ради, до Парижа на мирову конференцію.

Др. КИРИЛО ТРИЛЬОВСЬКИЙ,

бувний укр. посол з повіту Коломня, організатор Укр. Січових Стрільців, член Австрійської Ліквідаційної Комісії у Відні (1920 р.), організатор українських товариств на угорській Україні.



Др. К. Гривловський.



Др. Т. Окунський.



Др. К. Левіцький.



Др. Евг. Петрушевич.

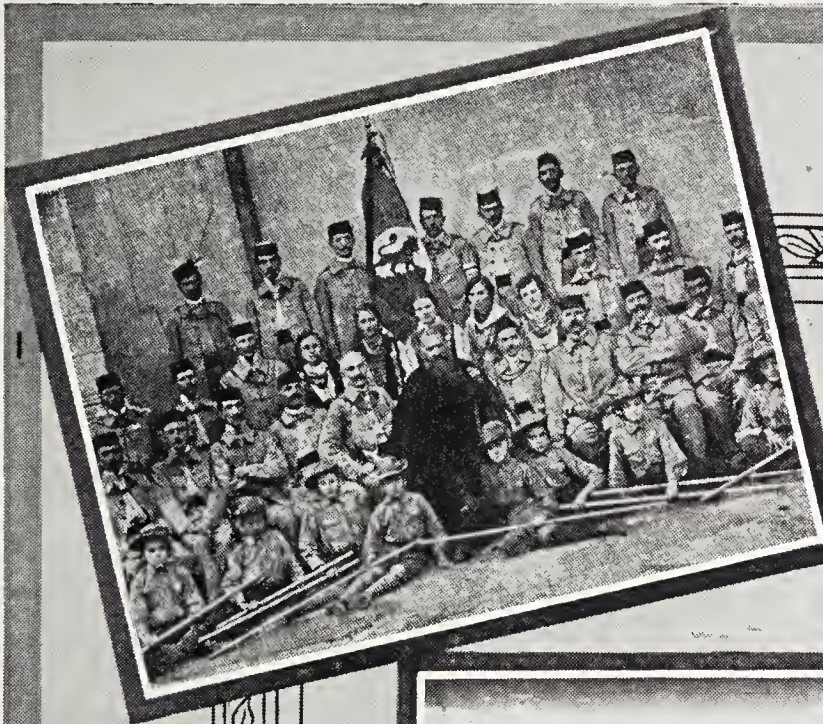
УКРАЇНСЬКІ МАНІФЕСТАЦІЇ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Сокіл Ш. у Львові з пластунами витає свого члена митрополита гр. А. Шептицького по його повероті з російської неволі, 24 жовтня, 1917 р. Митрополит Шептицький перебув у в'язниці в Курську Росія, 1915 і 1916 р.р.

2). Поверот митрополита графа Шептицького з російської неволі до Відня, 28 авґуста, 1917 р. В першій ряді стоять: б. місто президент б. австр. парламенту Юліян Романчук, митрополит Шептицький і єпископ Перемишля др. Йосиф Коцоловський.

3). Український полк з'орґанізований в Румунії в місяці авґусті 1919 р., і висланий заходами дипломатичної української місії в Букарешті на Україну до армії Петлюри. Організацією куріня заняли ся головно: — українська дипломатична місія в Букарешті, а дальше Мик. Саєвич, командант куріня, Степан Глушко, ад'ютант, Олекса Долинюк військовий аташе при місії і др. Денис Михальський. Оба послидні Українці, через їх великий патріотизм, велику енергію, організаційні здібности і знане румунської мови причинили ся багато до поширення української справи серед румунських військових кругів.



2



3

БЕРЕСТЕЙСЬКИЙ МИР.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1), 2) і 3) образці представляють сьвято мира й української державности у Львові 3 марта, 1918 р. (по заключеню мира в Берестю Литовськім, між центральними державами а Українською Народною Республікою, 9 лютого 1918 року).

Довершене мирової угоди між центральними державами, а Україною 9-го лютого, 1918 року, було першим формальним признанем української держави. Нечуваний захват охопив усіх і вилив ся в величезних і численних народних маніфестаціях скрізь по галицькій, буковинській та Великій Україні. Кульмінаційним пунктом, найвисшою точкою розвитку ідеї незалежної України, був берестейський мир, коли Україна пораз перший по довгих століттях неволі виступає як самостійний чинник на міжнародній арені. В нашій традиції і історії сей берестейський мир лишить ся яко величезний пам'ятник нашої новітньої державности, які би не були наші теперішні неудачі на поли державного будівництва. Мимо всіх ударів, мимо тимчасових невдач в польсько-українській війні за Східну Галичину — дух і енергія нашого народу не упали.



УКРАЇНСЬКІ ОФІЦИРИ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Офіцери українського легіону. Сотник: Іван Коссак; полевий священник: Андрій Пшепюрський; маляр Юліян Буцманюк; полковник Гринько Коссак; поручники Волод. Свідерський, Василь Коссак. Сотник Іван Коссак став опісля отаманом при гал. укр. армії і членом боевого штабу диктатора Петрушевича, підчас его побуту в Камінці Подільськiм.

2). Офіцери українських Січових Стрільців з отаманом Д. Катамаєм в середині. Знімка з 1916 року. Більша часть сих укр. Січовиків перейшла в червни 1919 року на Велику Україну, де відзначилися в крованих боях української армії проти добровольчої армії Денікіна.

3). Свято присяги уряду Української Народної Республіки в Камінці Подільськiм, дня 6 жовтня 1919 р., при участі чужоземних військових представників, а іменно: — румунських, чеських, французьких, англійських та італійських.



2

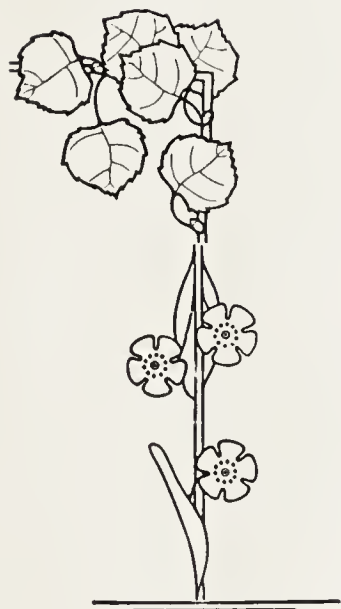


3

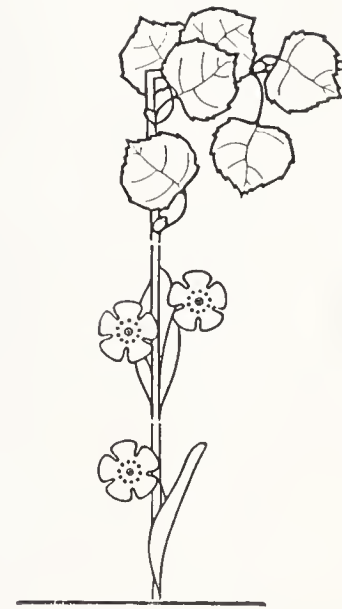
ПОЛКОВНИК ДМИТРО ВІТОВСЬКИЙ.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

Полковник Дмитро Вітовський, був без сумніву героєм, людиною активною, глибоко ідейною, скорий до посвяти, до самовизначення. Уродився в Медусі, станіславського повіту, як син убогого селянина, скінчив гімназію в Станіславові, опісля був студентом прав у Львові, де брав живу участь у відомій демонстрації 1 липня 1910 р., коли то загинув Адам Коцко. З початком війни Вітовський був організатором укр. Січових Стрільців, за часів австрійсько-російської війни — відзначився здобуттям Галича від Москалів — де заткнув на ратуші синьо-жовтий прапор 1916 р. Опісля працював на Волині серед українських селян, а в році 1918 стає на чолі укр. повстанців у Львові і здобуває Львів від Поляків. При творенні першого державного секретаріату йому повірено секретарство воєнних справ де він виявив надзвичайний організаторський талант. Опісля Вітовський уступив з секретарства військових справ, а його місце зайняв штабовий полковник Курманович. Вітовського вислано до Парижа для заключення польсько-українського переговорів. Він загинув, їдучи літаком постріленим польською пограничною сторожою на шлезкій границі, 4 серпня 1919 р.



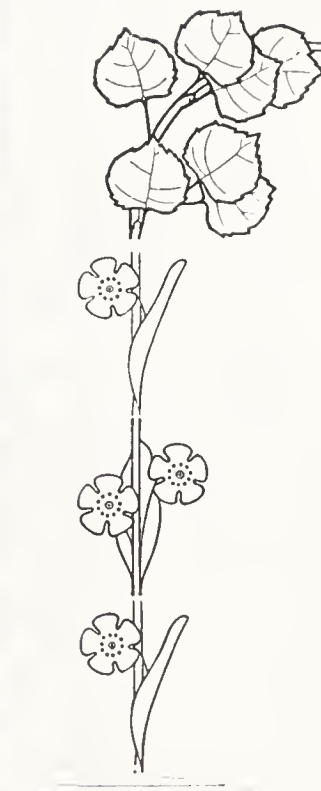
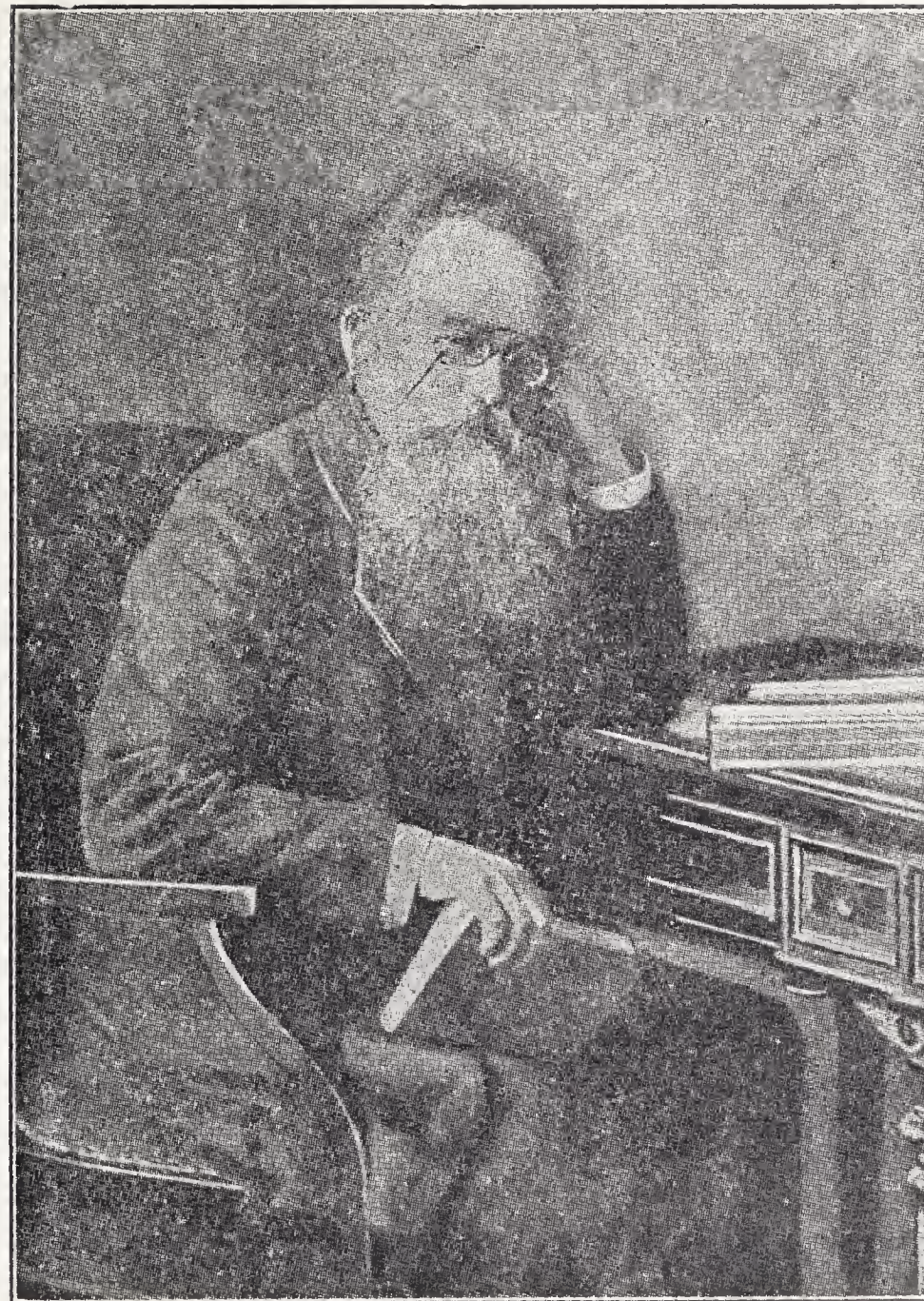
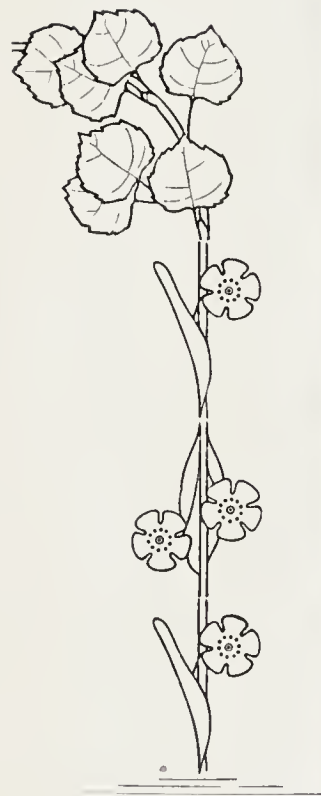
Сотник Дмитро Вітовський. Українські Січові Стрільці



ПРОФЕСОР МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ,

(Поясненє до образка на правій стороні.)

Михайло Грушевський — се наш найбільше визначний історик, учений і політичний діяч. Здавна стояв він на чолі українського руху цілої соборної України і ціле своє жите посвятив писаню Історії України і українського народу. 20 літ був він професором української історії на львівськїм університеті. В 1906 р., Грушевський переносить ся зі Львова на Велику Україну а підчас російської революції 1917 р. стає на чолі Українського Правительства в Київі — Центральної Ради. В 1918 р., Грушевський кінчить продовжене своєї “Історії України” від 1914 р., і видає его в Київі. З початком 1919 р., проф. Грушевський лишає Київ, занятий большевиками, їде до Чехії, а опісля до Швайцарії і до Парижа, де я сходив ся часто з ним літом 1919 р., і вислухував его одушевлені розмови про українську соціал-революційну партію, якої проф. Грушевський став великим речником послідними роками. Грушевський чоловік малого росту, живої вдачі, позажного симпатичного вигляду, говорить французькою і німецькою мовою а послідними місяцями, помимо его старого віку, (60 літ), взяв ся нильно до вивчення англійської мови. Проф. Грушевський живе тепер в Празі.



ГЕТЬМАН ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ.

(Поясненє до образків на правій сторонї ч. 1.)

Гетьманом "Всїєї України" Павло Скоропадський став від 29 цвітня 1918 року до 14 грудня 1918 року, по упадку Центральної Ради. Скоропадський, се гетьманський нащадок (в простій лінії від Василя Скоропадського, брата українського гетьмана Івана), родив ся 1876 р., а був образований в військовій школі в Петербурзі звідки вступив в службу російської армії. В його домі живі були українсько-козацькі традиції і сам Павло Скоропадський мріяв про збудоване української держави, коли то, по его виборі на гетьмана, він припоручив Миколі Устимовичеві, великому київському капіталістови, сформувати чисто український кабінет міністрів. Однак, не маючи змоги оперти ся на поміркованих українських елементах, гетьман рішив з'організувати правительство військової диктатури.

ГРАФ МИХАЙЛО ТИШКЕВИЧ.

(На право від гетьмана ч. 2.)

Нащадок старинного українського шляхотського роду, укр. археолог, публіцист, бувший посол У. Н. Р. в Римі, а тепер голова укр. місії в Парижі.



ПОВСТАНЄ ПРОТИ ГЕТЬМАНА,

(Образок на правій стороні представляє триюmfальний марш укр. війська до Києва, 14 груд. 1918).

було спричинене більше рабівничою господаркою німецького війська на Україні через 1918 рік, та боязливою податливістю правительства самого Скоропадського, який був лише орудієм в руках великих дідичів на Україні та німецьких генералів і німецького цісаря Вільгельма. Коли знова надходили що раз то важнійші події на Україні за час 1918 р., і велика війна двох світових блоків — антанти і почвірного союзу зближала ся до свого трагічного для сего союзу закінчення, гетьман Скоропадський не знав як поставить ся до Сходу Європи і до України побідна антанта, одначе бажав за всяку ціну вдержати ся при власти тому й хитав ся то в один то в другий бік. Ріжні революційні українські партії на Україні з президентом бувшого секретаріату Винниченком і С. Петлюрою на чолі підняли бунт проти гетьмана і его правительства. Український Національно-Державний Союз в Київі при помочі Січових Стрільців і великої маси українського селянства яке мало багато перехованої у себе зброї дали активну поміч у виконаню повстання проти гетьмана, який щойно проголосив злуку України з Росією (15 падолиста, 1918 р.). Бунт проти гетьманщини закінчив ся цілко-



витою перемогою республіканських військ начальника отамана С. Петлюри, а вже 14 грудня, 1918 р., його війська увійшли переможно до міста Києва.

Начальний отаман українсько-національних військ Семен Петлюра по перших перемогах над військами Скоропадського видав відозву до населення України, в якій повідомляло про утворення республіканського уряду. Всі вірні Україні полки перейшли під його владу. Під українсько-національні прапори з усіх сторін напливали селяни а навіть тисячі українських жінок, яким далося в знаки німецько-царське господарство на Україні за гетьмана Скоропадського. Зайнявши Київ, С. Петлюра закликав, щоб усі Німці забралися з України до 15 січня 1919 р. — І так народ переміг недобитки царської бюрократії на Україні з кінцем 1918 р. По цих перших триумфах народної армії прийшла на Україні нова доба — себто доба будовання чисто Української Державности.

(Образок на правій стороні представ. триумфальний вхід укр. кавалерії до Києва, 14 груд. 1918).



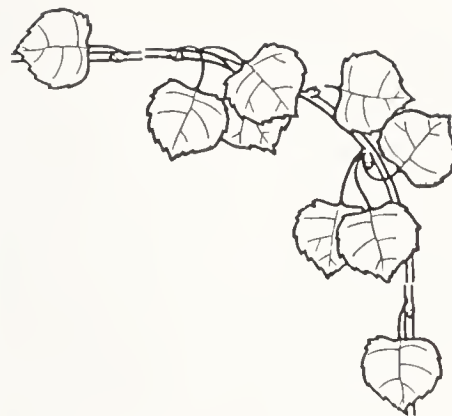
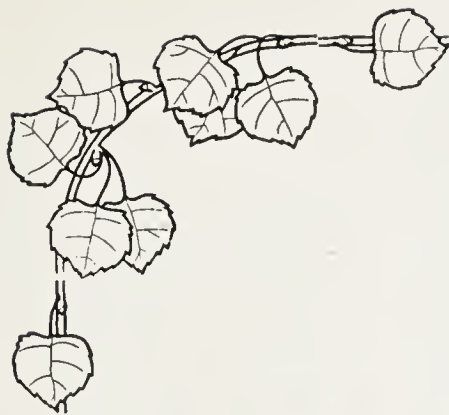
ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО,
(Пояснене до образка на правій стороні.)

найбільший сучасний український писатель, секретар внутрішніх справ при Центр. Раді, опісля голова Директорії, відкрив Трудовий Конгрес в Києві 22—28 січня, 1919 р. Весною 1920 р., вертає на Україну, де веде переговори з рос., большевиками дотично скріплення укр. большевицького правительства на Україні. Винниченко, людина вельми талановита, здібний бесідник і великий знаток української справи на Україні

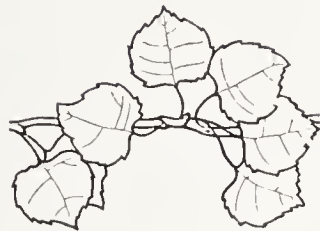
По упадку гетьманщини на Україні з днем 15 грудня, 1918 р., повстало нове правительство — Директорія, — перше повстаньче правительство, зложене з таких осіб: —

В. Винниченко, С. Петлюра, Проф. Швець, Андрієвський і Макаренко.

Директорія проголосила, що влада в українській Народній Республиці належати-ме працюючому народови — і утворила під проводом проф. Чеховського міністерство чисто соціалістичне, яке стреміло до націоналізації різних промислів України, зарядило земельну реформу чим викликало проти себе ворожнечу всієї буржуазії і ворожого чорносотеньства великих земельних власників на Україні.



Герб України, прийнятий Укр. Центр.
Радою.



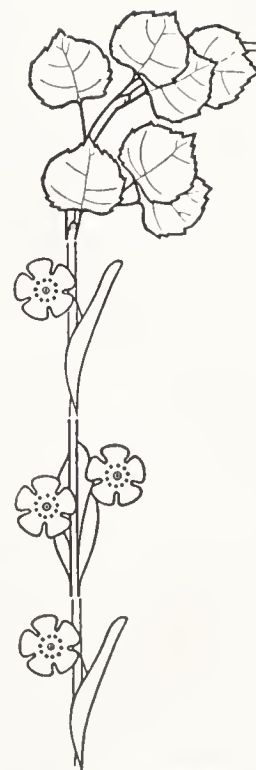
*Ми Українська
Центральна Рада,
сповишались:*

Наголовок Універсалу виданого Укр.
Центр. Радою.

ОТАМАН СЕМЕН ПЕТЛЮРА.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

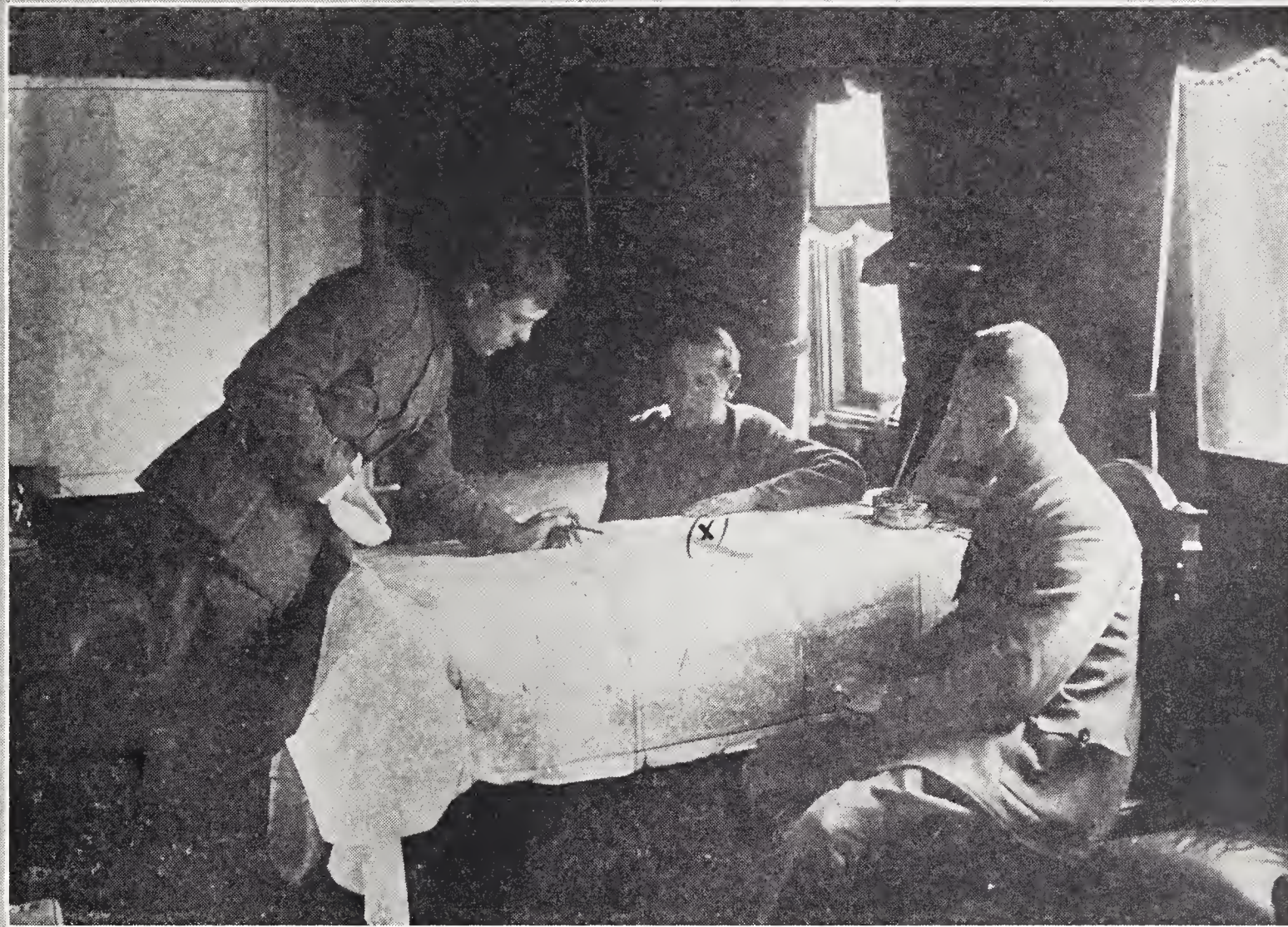
По уступленю Винниченка з українського державного секретаріату через натиск антанти і через его симпатії з російськими більшовиками — Директоріят вибрав секретара воєнних справ Семена Петлюру, головою Директорії з початком 1919 року. С. Петлюра став дуже популярним сейчас по скінченю повстання проти гетьмана Скоропадського 14 грудня, 1918 р. Петлюра належить до середущого покоління українського громадянства. Він був довший час українським журналістом працюючи при київській “Раді”, “Українській Жизни”, був організатором укр. соц. демокр. партії, а підчас російсько-австрійської війни служив яко офіцер в російській армії. З вибухом революції в марті, 1917 р. на Україні повстає “Центральна Рада”, а опісля Секретаріят в котрім Петлюра стає секретарем військових справ. В першій війні укр. Центр. Ради з більшовиками, Петлюра обнимає провід над гайдамаками, опісля стає головою Союзу Земств, бере передову участь в громадянській діяльності, виступає яко завзятий оборонець української державности. Народ говорить про него як про невмірущого лицаря,



про непоборимого героя. Петлюра був завжди великим противником большевизма. Він каже: — земля мусить належати народови в формі приватної власности, велика посілість касуєть ся на користь безземельного селянства, права робітників мусять бути вповні забезпечені, Україна має бути суверенною, осібною від Росії державою, а меньшим народам в межах України як Жидам і Полякам гарантуєть ся спеціальні автономні привілеї.

Петлюра, чоловік літ 41, надзвичайно серйозний і повний надії щодо світлої будучности укр., народа, великий ворог москалів і російських большевицьких імперіялістів, політичний симпатик Польщі, з якою заключив він союз ще в грудні 1919 р. проти російських большевиків, зачав офензиву в цвітні, 1920 р., проти них, програв разом з Поляками в липні, 1920 р., опісля скрив ся серед українських повстанців, організуючи з ними нове повстанє проти большевиків. Серед селян і повстанців на Україні Петлюра безперечно популярний, серед селян і інтелігенції галицької України стратив він свою колишню популярність через его злуку з Поляками, (зараз по переході галицького

(Образок на правій стороні представляє Петлюру при воєнній мапі).



українського війська на сторону Денікіна ще в падолисті 1919 р.). Серед американських Українців Петлюра стратив надалу ще популярність, яка поступово переходить на сторону Українців-більшевиків, особливо від часу перемоги більшовицької армії над польсько-українською армією Петлюри і Пилсудського в місяцях червня і липня 1920 р.

Для Петлюри, як чоловіка, як патріота, як українського громадянина, як неструдженого героя, я завжди мав велику пошану особливо від часу моєї стрічі з ним і гостювання у його військовій квартирі в осени, 1919 р., в Кам'янці Подільській.

ПРИСЯГА ЦЕНТРАЛЬНИХ УСТАНОВ.

(Пояснене до зображення на правій стороні.)

Міністри та товариші їх присутні при присязі урядовців центральних установ Укр. Нар. Республіки. Голова Ради народних міністрів Укр. Нар. Республіки. І. Мазепа (один хрестик). Державний секретар Шрамченко, читає текст присяги урядовцям укр. держави.



ПРИСЯГА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

(Поясненє до образка на правій сторонї.)

Свято присяги в Камінці Подільськїм. Урочиста присяга верховного уряду Української Народної Республіки й Ради Міністрів та війська на вірність народови і Українській Республіці. Головний отаман Петлюра (зазначений хрестиком); член Директорії Ф. Швець 2); член Директорії Н. Макаренко 3); начальник штабу головного отамана, генерал Юнаків 4); прімієр міністер І. Мазепа 5). — В групі міністри Укр. Нар. Республіки, та представники ріжних українських політичних партій.

В місяці октобрі, 1919 р., головний отаман Петлюра зарядив, що-би усі центральні установи (організації) української держави зложили присягу лояльности і вірности Українській Народній Республіці. Отаман Петлюра стремів до збудованя української держави на принципі дисципліни і порядку не лише в українській армії, але також в українській цивільній і державній службі. Ся постанова головного отамана й Директорії була конечною зі згляду на тодішні відносини на Україні,



де різні політичні і військові групи підпадали постороннім впливам чужинецької агітації особливо зі сторони Денікінців, большевиків, Поляків, Румунів і т. д.. Крім сего в галицькій українській армії під впливами диктатора Петрушевича і его військової управи, давались відчувати підшепти переходу галицького війська на сторону Денікіна, який обіцяв Петрушевичеві постарати ся о вивіз з Італії на Україну 50,000 укр. полонених і їх переправу через Одесу на Україну а опісля до Галичини, яку диктатор Петрушевич сподівав ся відбити збройною силою від Поляків.

УРОЧИСТА ПРИСЯГА ДИРЕКТОРИЇ.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

Місце присяги Верховного Уряду: Директорії і Кабінету. Петлюра назначений хрестиком.

Автор мав нагоду гостити у головного отамана укр. військ Семена Петлюри, після урочистої присяги в Кам'янці, 20 октобра 1919 р. Головна кватира отамана була сильно обставлена військовою вартою. Отаман Петлюра працював у своїй військовій канцелярії сам. Принявши з подякою привіт від заокеанських Українців Петлюра просив по-



старатися для його армії як найбільше всяких медицин, біля мила, обуви, сукна і т. д., бо українська армія сильно гине від тифа, та простуди через брак ліків та убрання. Петлюра висказував тверду віру і надію в непоборимість українського народу, який у своїй орієнтації дозрів до сеї степені, що крім чисто української влади він иньшої не схоче. Головним клопотом Петлюри в той час був брак амуніції, і велика пошесть тифу. Добровольців до української армії зголошувалось що дня тисячі — однак не було для них кінцевого зброї і амуніції. Я відніс одно велике вражінє з моєї стрічі і розмови з Петлюрою. Се великий український патріот хотяй неfortunний політик.

ПРИСЯГА ЦИВІЛЬНОЇ І ВІЙСЬКОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВЛАДИ.

(Полясене до образка на правій стороні.)

День урочистої присяги на площі в Кам'янці Подільській, де відбувалась присяга Директорії, міністрів та війська, яке готуєсь до парадного маршу.



ПАРАДНИЙ МАРШ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

Після української присяги уряду Української Народньої Республіки, на вірність українській державі. — Військо готуєть ся до парадного маршу — улицями Камінця Подільського.

Камінець Подільський се одно з найкрасших українських міст. Підчас осідку правительства Укр. Нар. Республіки, Камінець Подільський мав понад 100,000 людности й українського війська понад 30,000. Туть містилась від червня 1919 р., до 17 новембра 1919 р., головна військова квартира галицької армії, столиця Директорії, головний уряд диктатора Петрушевича і всі головні департаменти укр. міністерств. В Камянці виходили в той час три денні українські часописи, кілька тиждневників, були друкарні української держави, головний державний український банк, головна військова квартира головного отамана Петлюри, і різні дипломатичні посольства європейських держав.



УКРАЇНСЬКІ ВІЙСЬКА НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

(Поясненя до образків на правій стороні.)

1). Момент присяги лояльности українського війська в Кам'янці Подільським в октобрі 1919 р. Головний отаман Петлюра присягає разом зі своїм військом на вірність Українській Республіці. На право від війська стоять міністри і представники різних державних українських інституцій.

2). і 3). Українське національне свято на румунському фронті улаштоване головною українською військовою радою і українським сотником, комісаром Спирідіоном М. Білецьким з часів дезорганізації російської армії 22 цвітня, 1917 року, коли то Українці-вояки відділились від московських і творили власні відділи — в цілі борби за українську державу і піддавали себе авторитетови Укр. Центр. Ради в Києві.



ВІЙСЬКОВІ КАРТИНИ З УКРАЇНИ.

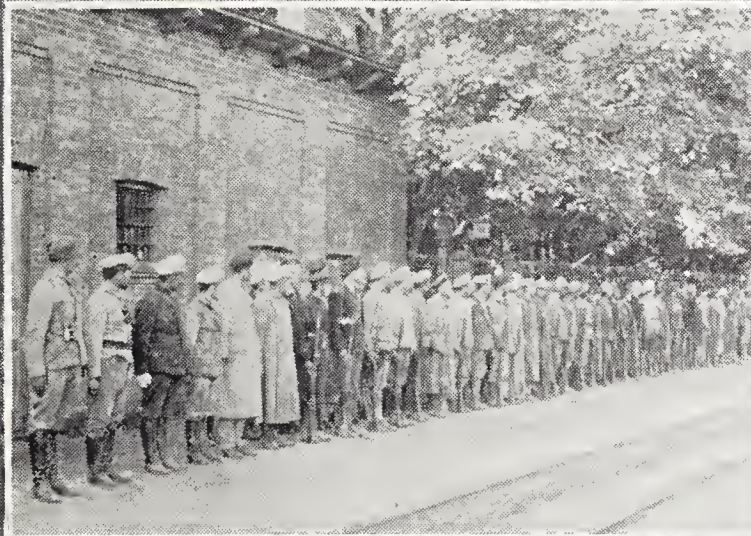
(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Желіничка стація в Проскурові, де українські жовніри з армії Петлюри ладувають армати для перевозу на східний фронт проти Денікіна, в серпні 1919 р.

2). Головний отаман Петлюра (зазначений хрестиком) робить інспекцію повстаньчого війська, на якого чолі стояв отаман Тютюнник. Образок знятий на стації Жмеринка, 11 серпня, 1919 року. Отаман Петлюра стояв все в тісних зносінах з українськими повстанцями. Головний провідник українських повстанців Ангел, оперуючий в київській і чернігівській губернії, перебував в падолисті 1919 р., разом з автором в Кам'янці Подільській обговорюючи з Петлюрою пляни спільної борби проти Денікіна.

3). Українські повстанці близько стації Домківка, зустрічають головного отамана Петлюру, 30 серпня, 1919 року.

4). Українські однорічні добровольці в українських легіонах, в липні 1916 року.



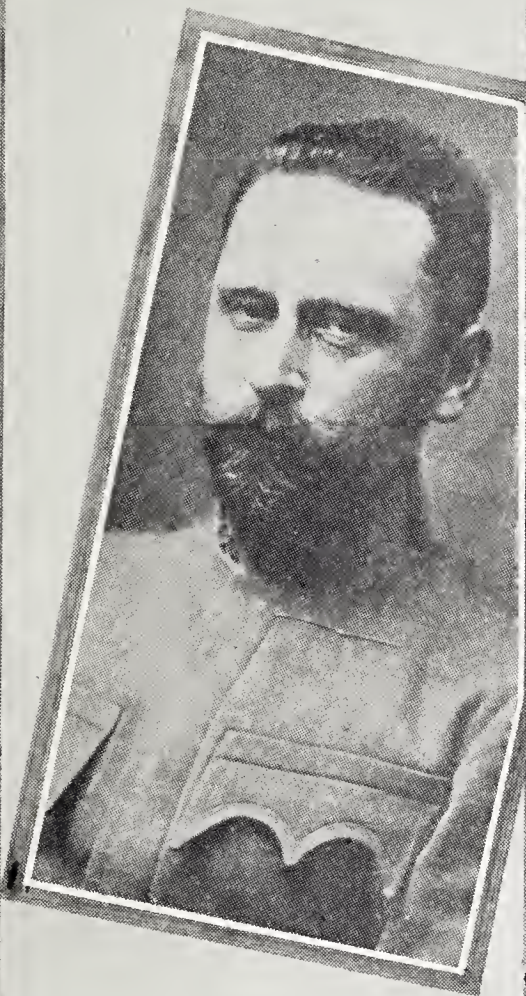
ВИЗНАЧНІ УКРАЇНСЬКІ ОФІЦИРИ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Сотник українського Січового війська Т. Рожанківський, який відзначився в різних боях на галицькій Україні під час російсько-австрійської війни.

2). Сидить: генерал Сергій Дельвіг генеральний військовий агент Української Народної Республіки і її представитель до закупки військових матеріалів в Букарешті — Румунія. Стоїть коло нього сотник Станіслав Камінський, інспектор артилерії і штабовий старшина при дипломатичній укр. місії в Букарешті (знято 10 новембра, 1919 р.). Генерал Дельвіг служив перше в російській армії, а опісля перейшов до української армії. Говорить знаменито по українськи.

3). Франц Кікаль популярний командант українських військових легіонів в роках 1916, 1917 і 1918, оперуючих переважно на Буковині і у Східній Галичині та на Волиньщині.



УКРАЇНСЬКІ ВОЯКИ У ВІДНІ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Булавна сотня українського війська у Відні 1 грудня, 1919 р., на чолі з командантом Бахмачем.

2). Булавна сотня військово санітарної стациї у Відні, 1 жовтня, 1919 року.

Відень був від самого початку війни прибіжищем ріжних українських політиків, військових, та цивільних. Містили ся тут з разу головна управа “Союза Визволення України”, “Української Головної Ради”, українські посольства, ріжні українські комісії санітарні, промилові, військові, і т. д.

Одною з найбільше діяльних була саме в р. 1919 і 1920 Військова Санітарна Комісія з генералом д-ром Окупенком на чолі. Задачею сеї комісії була опіка над українськими хорими вояками, вертаючими з полонів Українцями, моральна і матеріальна опіка взагалі над українськими жовнірами, які тут організувались і звідси відсилались на Україну, яко добре з'організовані і вишколені військові частини. Українські військові бараки у Відні під зарядом сеї Військово Санітарної Комісії, містили нераз по кілька тисяч війська.



ПРИЮТ ХОРИХ УКР. ЧЕРВ. ХРЕСТА.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

Український Шпитальний відділ для вернувших з італійського полону Українців в Інсбруку (Тироль). Стоїть в уніформі лікар відділу др. Михайло Марітчак.

Український Червоний Хрест, з головним осідком в Кам'янці Подільській, заняв ся від самого початку свого істнованя 1917 р., опікою над українськими полоненими в Італії, Німеччині, Сербії, Польщі, Румунії. Він старав ся помагати полоненим морально й матеріяльно, вислав до повисших країв своїх представителів, які старали ся о різні полекші в харчах і трактованю для укр. полонених. З початком 1919 р., Укр. Черв. Хрест вислав свою місію до Польщі для розгляненя санітарних і харчевих відносин серед 40,000 укр. полонених в польських таборах, а опісля оголосив в європейській пресі звіт про страшні умовини в польських в'язницях.

Крім сего Укр. Черв. Хрест удержував власним коштом приюти для хорих укр. жовнірів. Один з найбільших таких приютів був Приют



Хорих у Відні, де завжди знаходило приміщене кількасот наших хорих жовнів. Опікою над хорими занимали ся щиро українські лікарі др. М. Марітчак і українська лікарка др. Михалина Марітчак.

ЗАРЯД ПРИЮТУ ХОРИХ.

(Поясненє до образка на правій стороні.)

Хорі і служба Приюту Хорих укр. вояків при військово-санітарній станиці у Відні під опікою Укр. Чер. Хреста.

Автор сеї книжки відвідав при кінци лютого 1920 р., величезні за-будованя Української Військово-Санітарної комісії у Відні де бачив знаменито уладжені приюти для хорих українських жовнів. Заряд приюту хорих дбав не лише про тілесне здоровля повірених ему хорих, але старав ся давати нашим воякам й душевий корм, уладжувати для них театральні представлення, відчити, концерти, роздаючи між хорих до читаня українські книжки з власної бібліотеки Приюту. В заряді брали участь Українці з Галичини і з Наддніпрянщини.

133



ВІДЕНСЬКА ПЕРЕЙМАЮЧА СТАЦІЯ.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

Українська Переймаюча Станція у Відни, для українських поворотців з італійського полону. (+) Старшина, хорунжий, Іван Рибчак. (++) Лікарка др. Михайлина Марітчак. Решта: — Персонал станції і українські поворотці.

Задачею української переймаючої станції у Відни через роки 1918, 1919 і 1920, була опіка над вертаючими з італійського фронту і з італійського полону Українцями. Сю роботу робить українська переймаюча станція ще й тепер. Через Відень майже що дня переїздить багато галицьких Українців з італійської неволі домів. Приїхавши до Відня, вони знайдуть приют, харч, біля, нічліг загальну опіку в українській переймаючій станції.

Опісля висилано наших вояків до українських військових частин, стаціонованих тимчасово в Чехо-Словачії в Дайчгабель, в Яблонне, де їх удержує чехо-словацьке правительство ще й тепер — загалом понад 10,000 українських вояків, яко часть чеської армії.

Богато повертаючих з італійського полону їде прямо до східної Галичини, коли дістануть дозвіл від польського правительства.



УКРАЇНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ У ВІДНИ.

(Пояснене до образу на правій стороні.)

1). Військова українська стация українського Військово-Санітарного Відділу у Відни, з 12 грудня, 1919 року. Переходовий відділ укр. війська ладить ся до виїзду на Україну через Румунію.

2). Кухня Військово-Санітарної Стації у Відни. — Українські вояки при видачі обіду 24 грудня, 1919 року. Між українськими вояками видно багато Українців з колишньої російської і австрійської армії, яких тут груповано в осібні частини для висилки до української армії.

Усі приюти і шпиталі Української Військово-Санітарної Комісії були удержувані коштом правительства Української Народної Республіки, яке призначувало що річно більші суми до розпорядимости комісії. Адміністратором, головою цілої Комісії був генерал др. Окуненко, людина надзвичайно інтелігентна, чесна і роботяща.



УКРАЇНСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО В РУМУНІЇ.

(Пояснене до образка на правій стороні.)

Сидять з ліва на право: — Юрко Соколовський, бувший міністер торгівлі; Кость Мацієвич, проф. університету і голова місії; Вячеслав Прокопович, бувший міністер желізниць при Центральній Раді.

Стоять з ліва на право: — Олександр Коваленко, відомий проводир революції на кораблі “Потомкин”; Карп. Чоботаренко, генеральний гонець з України в Румунії.

Душею і умом укр. місії в Букарешті (Румунія) був проф. Кость Мацієвич, який з’організував сю місію до такої досконалости, що вона була найлучшою нашою місією з усіх українських правительствених місій в Європі. Сам голова місії людина високо образована, заслужена в українській справі, широко обзнакомлена з потребами України — позаяк проф. Мацієвич, по своїй професії, се один з найбільших українських економістів. Через цілий час 1919 і 1920 року українська місія в Букарешті була одиноким лучником, одиноким посередництвом в зносинах ріжних укр. місій в Європі з українським правительством, яке було зразу в Києві, опісля в Винниці, Кам’янці Подільській і в Могилеві.



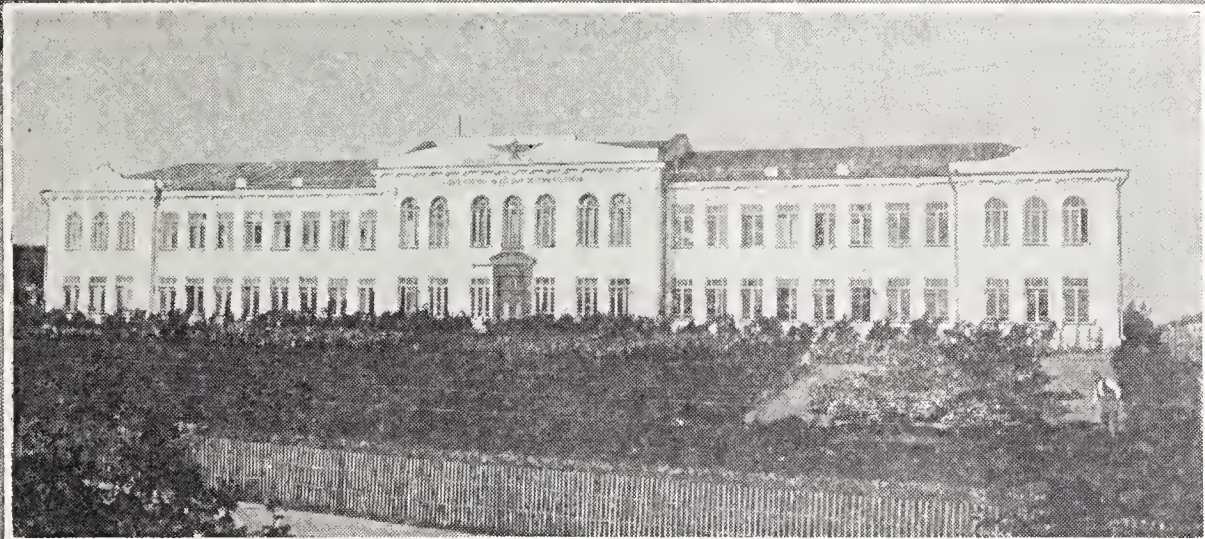
ВІДРОДЖЕНЄ ВОЛИНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Мономахівська укр. гімназія у Володимирі Волинським за часів австрійської окупації в 1916 р.

2). Загальний вигляд Володимира Волинського на Волині.

Велика світова війна 1914—1918 р.р., лишила свої незатерті сліди на волинській Україні ще з часів окупації Волиньщини австрійськими військами, які складали ся в переважній частині з українських галицьких полків. Українські Січові Стрільці попри їх військові операції, вели культурно-просвітню роботу на терені Волиня та заснували там немало українських читалень, кружків, шкіл, та інших організацій які опісля запустили глибокий корінь на рідному українському ґрунті нашої Волині. Населення почало покидати колишні російські школи і гуртуватись до новоутворених українських. Підготованєм шкіл займали ся в першій мірі Січові Стрільці а побіч них також інші військові, які займали скромні становища у військовій управі. Замітною річчю є також факт, що на Холмщині вже 17 жовтня 1915 року найвища команда австрійської армії видала розпорядок що на Холмщині має бути заве-



2



дена наука в укр. мові всюди де знайдесть ся 40 дітей укр. народности. Українська школа з'єднала собі в короткім часі велику прихильність на Волини. По містах фреквенція зростала так скоро, що не можна було настарчити українських учительських сил — а горнули ся до укр. школи не тільки православні і римо-католики Українці, але також у великім числі Жиди.

Сліди сеї величезної роботи на Волині — наших героїв Січових Стрільців вже тепер видимі. Рoste там нове покоління свідомого українства — перенятого наскрізь українським національним духом та світлимими традиціями української геройської доби.

СІЧОВИКИ НА ВОЛИНІ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

1). Українські Січові Стрільці (в селі Бартнів В. Волинский) при організації української читальні в падолисті 1916 р., за часів австрійської окупації.

2) Українська школа в селі Варява, Дубно. У фіртці стоять два укр. офіцери Січових Стрільців.

3). Внутрішній вигляд хати українського селянина в селі Будятичі — Волинь.



Волны - С. Б. А. Т. - 27. 10. 1955.

ПЕТРО ДІДУШОК, УКРАЇНСЬКИЙ ДІЯЧ.

(Пояснення до образків на правій стороні.)

Князь Трубецький, який працював для укр. справи в Швайцарії і член мирової української делегації до Парижа, Петро Дідушок, на право від князя, який був назначений Директорією секретарем місії в Парижі, а передше був секретарем Українського Національного Союзу в Києві і визначним українським журналістом за часів Гетьманщини.

Петро Дідушок брав всегда живу участь в українським політичним життю ще за часів Центральної Ради в Києві, будьто як журналіст як визначний український соціал-демократ, як секретар Українського Національного Союзу за часів Гетьманщини, як секретар парижської дипломатичної місії. За часів гетьмана Скоропадського его засаджено в тюрму, коли гетьман відкрив конспірацію серед українських революціонерів в Києві проти его правительства ще літом 1918 р. В 1919 році Петро Дідушок, був фінансовим курієром, назначений українським правительством в Камінці Подільським, для доручування грошових підмог ріжним українським місіям в Європі. Петро Дідушок, се рід-



JOSEPH
BROWN

Америкаанс оны зууныг Robi
Тайм 21/11 1919 rd А сондигууны

ний брат Василя Дідушка, знаного отамама куріня українських Січових Стрільців. Коли робота української дипломатичної місії в Парижі не увінчалась ніяким позитивним успіхом, Петро Дідушок їде з початком 1920 р., з членом укр. місії в Парижі др. Матюшенком до Берліна, де оба ведуть енергичну пропаганду серед німецьких соціал-демократів в українській справі.

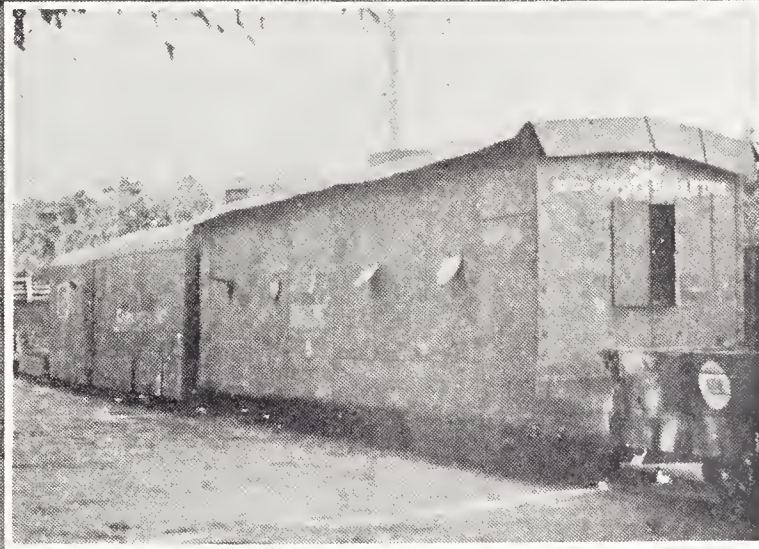
З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ І ВОЛИНЯ.

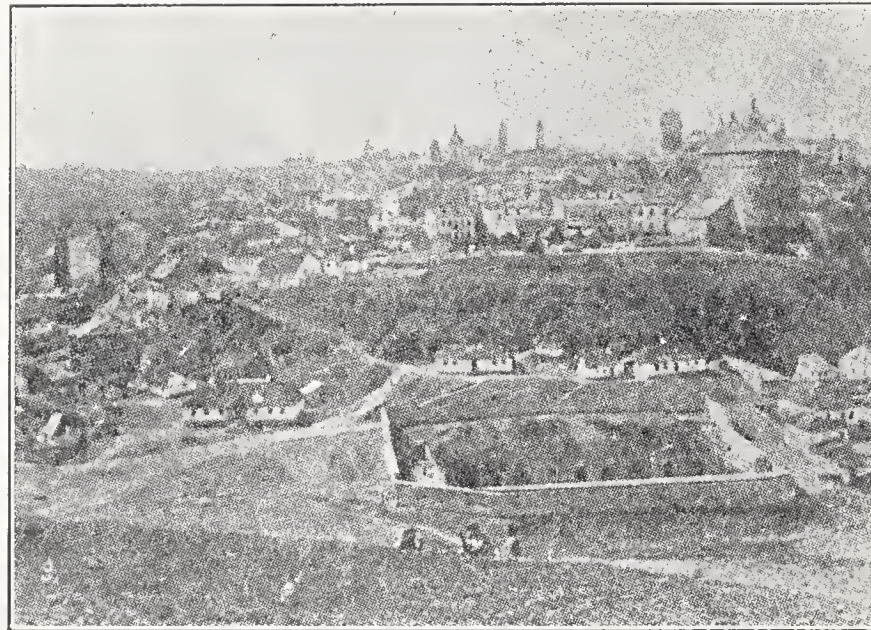
(Пояснення до образків на правій сторінці.)

1). Українські типи з околиці Волиня. Хлопець при жорнах.

2). Українські козаки “синьої дивізії”.

3). Панцирний потяг захоплений українськими військами від большевиків в боях коло Вінниці (Україна) в серпні 1918 року, в якій помагали укр. повстанці. Через увесь час 1919 і 1920 р., укр. республіканські війська діставали велику поміч від укр. повстанців, які ще й тепер становлять на Україні важний укр. військовий елемент, з яким мусять числитися большевицькі правительства. Головним кличем укр. повстанців се: — “Независима Україна”.





Загальний вигляд Камінця Подільського недавньої тимчасової
столиці Укр. Нар. Республіки.

